

VERGİ USUL KANUNU VE TÜRK TİCARET KANUNUNA GÖRE TUTULMASI ZORUNLU OLAN DEFTER VE BUNLARIN TASDİK ZAMANI

Prof. Dr. Mehmet YÜCE

1. DEFTER TUTMAK ZORUNDA OLANLAR

213 Sayılı Vergi Usul Kanuna göre aşağıda yazılı gerçek ve tüzel kişiler bu kanunun esaslarına göre defter tutmaya mecburdurlar (VUK, m. 172):

- Ticaret ve sanat erbabı;
- Ticaret şirketleri;
- İktisadi kamu müesseseleri;
- Dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler;
- Serbest meslek erbabı;
- Çiftçiler.

- İktisadi kamu müesseseleriyle dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler defter tutma bakımından tüccarların tabi oldukları hükümlere tabidirler.

2. DEFTER TUTMAK ZORUNDA OLMAYANLAR

213 Sayılı Vergi Usul Kanuna göre aşağıda yazılı gerçek ve tüzel kişilerin defter tutma mecburiyeti bulunmamaktadır(VUK, m. 173):

- Gelir vergisinden muaf olan esnaf ve gerçek usulde vergiye tabi olmayan çiftçiler,
- Gelir Vergisi Kanununa göre kazançları basit usulde tespit edilenler,
- Kurumlar vergisinden muaf olan iktisadi kamu müesseseleri;
- Kurumlar vergisinden muaf olan dernek ve vakıflara ait iktisadi işletmeler,

Yukarıdaki istisna hükümlerinin gelir veya kurumlar vergilerinden muaf olmakla beraber diğer vergilerden birine tabi olan ve bu vergileri götürü usulde tespit edilmeyen mükelleflerin muaf olmadıkları vergiler için tutacakları defterlere şümulü yoktur.

3. VUK'A GÖRE TUTULMASI ZORUNLU DEFTERLER

a. Bilanço esasına göre tutulacak defterler (VUK, m. 182).

Bütün kurumlar vergi mükellefleri ile birinci sınıf tüccarın tutmak zorunda oldukları defterler şunlardır:

- Yevmiye defteri;
- Defterikebir;

- Envanter defteri (Mevcutat ve muvazene defteri);

Bu temel defterler dışında mükelleflerin yaptıkları iş türüne göre aşağıdaki defterleri de tutmak zorundadırlar:

- İmalat defteri (VUK, m.197),
- Kombine imalatta imalat defteri (VUK, m.198),
- Bitim işleri defteri(VUK, m.200),
- Yabancı nakliyat kurumlarının hâsılat defteri (VUK, m.207),
- Ambar defteri (VUK, m.207),
- Çiftçi işletme defteri (VUK, m.213).

b. İşletme hesabı esasında tutulan defterler (VUK, m. 193):

- İşletme hesabı defteri (İşletme hesabını ihtiva eden);

c. Serbest Meslek Erbabınca tutulan defterler (VUK, m. 210):

- Serbest meslek erbabı (Kazanç defteri) defteri,

4. TTK'YA GÖRE TUTULMASI ZORUNLU DEFTERLER

TTK. 64/3,4. maddesine göre, ticari defter olarak sayılan aşağıdaki defterlerin tutulması zorunludur.

- Yevmiye defteri,
- Defteri kebir,
- Envanter defteri,
- Pay defteri,
- Yönetim Kurulu karar defteri,
- Genel kurul toplantı ve müzakere defteri.

Tutulması

VERGİ TÜRÜ	MÜKELLEFİYET TÜRÜ	TUTULMASI ZORUNLU DEFTERLER
GELİR VERGİSİ MÜKELLEFLERİ	<i>Bilanço Esası</i>	<u>Gerçek Kişiler:</u> - Yevmiye defteri; - Defterikebir; - Envanter defteri <u>Kolektif ve Adi Komandit Şirketler:</u> - Yevmiye defteri; - Defterikebir; - Envanter defteri, -Genel kurul toplantı ve müzakere defteri.
	<i>İşletme Hesabı Esası</i>	- İşletme Defteri
	<i>Serbest Meslek Erbabı</i>	- Serbest meslek Kazanç defteri
KURUMLAR VERGİSİ MÜKELLEFLERİ	<i>Anonim Şirket Sermayesi Paylara Bölünmüş Komandit Şirket</i>	- Yevmiye defteri; - Defterikebir; - Envanter defteri, - Yönetim Kurulu Karar Defteri, - Pay Defteri -Genel kurul toplantı ve müzakere defteri.
	<i>Limited Şirketler</i>	- Yevmiye defteri; - Defterikebir; - Envanter defteri, - Pay Defteri -Genel kurul toplantı ve müzakere defteri
	<i>Kooperatifler</i>	- Yevmiye defteri; - Defterikebir; - Envanter defteri, - Yönetim Kurulu Karar Defteri, - Pay Defteri -Genel kurul toplantı ve müzakere defteri
	<i>Dernek ve Vakıflara Ait İktisadi İşletmeler</i>	- Yevmiye defteri; - Defterikebir; - Envanter defteri,
GELİR VE KURUMLAR VERGİSİ MÜKELLEFLERİ	Yukarıda sayılan temel defterler dışında mükelleflerin yaptıkları iş türüne göre tutmaları gereken defterler.	- İmalat defteri (VUK, m.197), - Kombine imalatta imalat defteri (VUK, m.198), - Bitim işleri defteri(VUK, m.200), - Yabancı nakliyat kurumlarının hâsılat defteri (VUK, m.207), - Ambar defteri (VUK, m.207), - Damga Vergisi Defteri (AŞ ile sürekli Damga Vergisi mükellefiyetleri bulunanlar)

5. VUK ve TTK'YA GÖRE TUTULMASI ZORUNLU DEFTERLER

a. VUK'a göre tasdike tabi defterler

VUK'a göre aşağıda yazılı defterler tasdik ettirilmesi zorunludur;

- Yevmiye defteri,
- Envanter defteri,
- İşletme defteri,
- Çiftçi işletme defteri,
- İmalat ve İstihsal Vergisi defterleri (Basit İstihsal Vergisi defteri dâhil),
- Nakliyat Vergisi defteri;
- Yabancı nakliyat kurumlarının hâsılat defteri;
- Serbest meslek kazanç defteri;

VUK'a göre uygun görülen hallerde yukarıda yazılı defterlerin yerine kullanılacak olan defterler de tasdike tabi tutulur.

b. TTK'ya göre tasdike tabi defterler

Hem açılış hem de kapanışı tasdiki zorunlu olan defterler;

- Yevmiye Defteri,
- Yönetim kurulu karar defteri

Sadece açılış tasdiki zorunlu olan defterler;

- Envanter defteri,
- Defteri Kebir,
- Genel kurul toplantı ve müzakere defteri (Yeterli sayfası varsa onay yok),
- Pay defteri (Yeterli sayfası varsa onay yok).

VUK ve TTK'ya göre tutulması zorunlu ve tasdike tabi defterler tablo halinde şöyle gösterebiliriz;

DEFTERLER	VUK		TTK		
	Tutulma Zorunluluğu	Tasdik Zorunluluğu (Açılış)	Tutulma Zorunluluğu	Tasdik Zorunluluğu (Açılış)	Tasdik Zorunluluğu (Kapanış)
Yevmiye Defteri	Var	Var	Var	Var	Var
Defter-i Kebir	Var	Yok	Var	Var	Yok
Envanter Defteri	Var	Var	Var	Var	Yok
İşletme Defteri	Var	Var	Yok	Yok	Yok
Serbest Meslek Kazancı Defteri	Var	Var	Yok	Yok	Yok
Ortak Pay Defteri	Yok	Yok	Var	Var	Yok
Müdür/Müdürler Kurulu Karar Defteri	Yok	Yok	Var	Var	Var
Yönetim Kurulu Karar Defteri	Yok	Yok	Var	Var	Var
Genel Kurul Toplantı ve Müzakere Defteri	Yok	Yok	Var	Var	Yok

Not: Genel Kurul Toplantı ve Müzakere Defteri yeterli sayfası varsa açılışı onayına gerek yoktur.

Pay Defteri yeterli sayfası varsa açılış onayına gerek yoktur

6. VUK ve TTK'YA GÖRE TASDİK ZAMANI

a. VUK'a Göre Tasdik Zamanı

Vergi Usul Kanunu'nun "**Tasdik Zamanı**" başlıklı 221. Maddesine göre;

- Öteden beri işe devam etmekte olanlar defterin kullanılacağı yıldan önce gelen son ayda (31 Aralık tarihine kadar);

- Hesap dönemleri Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilenler, defterin kullanılacağı hesap döneminden önce gelen son ayda;

- Yeniden işe başlayanlar, sınıf değiştirenler ve yeni bir mükellefiyete girenler işe başlama, sınıf değiştirme ve yeni mükellefiyete girme tarihinden önce; vergi muafiyeti kalkanlar, muafıktan çıkma tarihinden başlayarak on gün içinde;

- Tasdike tabi defterlerin dolması dolayısıyla veya çeşitli sebeplerle yıl içinde yeni defter kullanmaya mecbur olanlar bunları kullanmaya başlamadan önce,

tasdik ettirmeleri gerekmektedir

Diğer taraftan, aynı Kanun'un "**Tasdiki Yenileme**" başlıklı 222. maddesinde defterlerini ertesi yılda da kullanmak isteyenlerin **Ocak ayı**, hesap dönemleri Maliye Bakanlığınca tespit edilenlerin bu dönemin **ilk ayı içinde** tasdiki yenilemeye zorunlu olduklarına hükmedilmiştir.

VUK'ta sadece açılış tasdiki düzenlemiş olup, kapanış tasdikine ilişkin bir hüküm yoktur.

b. TTK'ya Göre Tasdik Zamanı

TTK. 64/3. maddesine göre,

-Bütün ticari defterlerin açılış onayları, kuruluş sırasında ve kullanılmaya başlanmadan önce yaptırılır.

-Bu defterlerin izleyen faaliyet dönemlerindeki açılış onayları, defterlerin kullanılacağı faaliyet döneminin ilk ayından önceki ayın sonuna yaptırılır.

-Pay defteri ile genel kurul toplantı ve müzakere defteri yeterli yaprakları bulunmak kaydıyla izleyen faaliyet dönemlerinde de açılış onayı yaptırılmaksızın kullanılmaya devam edilebilir.

-Yevmiye defteri kapanış onayı izleyen faaliyet döneminin altıncı ayının sonuna kadar (faaliyet dönemi takvim yılı olanlar için **Haziran ayı sonu**) yaptırılır.

- Yönetim kurulu karar defterinin kapanış onayı, izleyen faaliyet döneminin birinci ayının sonuna kadar (faaliyet dönemi takvim yılı olanlar için **ocak ayı sonu**) yaptırılır.